

Til lovforslag nr. L 84

Folketinget 2021-22

Betænkning afgivet af Sundhedsudvalget den 15. december 2021

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien m.v. og sundhedsloven

(Husordener på psykiatriske afdelinger, notatpligt for den faste vagt for bæltefikserede patienter, sikkerhedskontroller i retspsykiatrien, særlige regler for surrogatanbragte, interval mellem lægelige vurderinger m.v.)

[af sundhedsministeren (Magnus Heunicke)]

1. Ændringsforslag

Der er stillet 7 ændringsforslag til lovforslaget, herunder om deling af lovforslaget.

Socialistisk Folkepartis og Enhedslistens medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 1 om deling af lovforslaget og ændringsforslag nr. 2.

Sundhedsministeren har stillet ændringsforslag nr. 3 og 4.

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 5-7.

2. Dispensation fra Folketingets forretningsorden

Et *flertal* i udvalget (udvalget med undtagelse af NB og LA) indstiller, at der dispenseres fra bestemmelsen i Folketingets forretningsordens § 8 a, stk. 2, om, at der skal gå 2 dage fra offentliggørelsen af betænkningen, til lovforslaget kommer til 2. behandling.

3. Indstillinger

Et *flertal* i udvalget (udvalget med undtagelse af NB og LA) vil stemme for det stillede ændringsforslag om deling af lovforslaget.

Et *mindretal* i udvalget (S, RV og FG) indstiller det under A nævnte lovforslag til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag. Mindretallet indstiller det under B nævnte lovforslag til *vedtagelse*. Mindretallet vil stemme imod de stillede ændringsforslag til det under B nævnte lovforslag.

Et *andet mindretal* i udvalget (V, DF og KF) indstiller de under A og B nævnte lovforslag til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag.

Et *trede mindretal* i udvalget (SF og EL) indstiller det under A nævnte lovforslag til *vedtagelse* med de stillede ændringsforslag. Mindretallet indstiller det under B nævnte lovforslag til *forkastelse* ved 3. behandling. Mindretallet vil

stemme imod de stillede ændringsforslag til det under B nævnte lovforslag.

Et *fjerde mindretal* i udvalget (NB) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og de stillede ændringsforslag ved 2. behandling.

Et *femte mindretal* i udvalget (LA) vil redegøre for sin stilling til lovforslaget og de stillede ændringsforslag ved 2. behandling.

Alternativet, Kristendemokraterne, Inuit Ataqatigiit, Siunut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin Alternativet, Kristendemokraterne, Inuit Ataqatigiit, Siunut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ved betænkningssagens afgivelsen ikke medlemmer i udvalget og dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske bemærkninger i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Politiske bemærkninger

Venstre

Venstres medlemmer af udvalget deler ambitionen om at skærpe sikkerheden på de psykiatriske og retspsykiatriske afdelinger. Flugter fra såvel retspsykiatriske afdelinger og lukkede psykiatriske afdelinger er uacceptable. Det skal være trygt for personalet at gå på arbejde på såvel psykiatriske som retspsykiatriske afdelinger, ligesom det skal være trygt at være patient, medpatient eller pårørende på besøg. Venstre anerkender, at det kan være en svær balance på den ene side at øge sikkerheden og samtidig sikre patienternes retsstilling. For Venstre har det været helt afgørende at blive betrykket i, at mindstemiddelprincippet er og vil være gældende nu og i fremtiden. De forhold blev bl.a. drøftet

ved den tekniske gennemgang og det efterfølgende lukket samråd med sundhedsministeren om lovforslaget.

Venstre støtter den foreslåede notatpligt for den faste vagt for bæltefikserede patienter som en styrkelse af patienternes retssikkerhed. Venstre kan støtte ændringsforslag nr. 2 stillet af SF og EL. Venstre lægger vægt på, at der i de nærmere retningslinjer, som sundhedsministeren skal fastsætte, sikres konkret vurdering af den individuelt bæltefikserede patient, og at notatpligten kan udøves af vagterne i veltilrettelagte, smidige og ubureaukratiske arbejdsprocesser.

Venstre har et ønske om at nedbringe tvangstallene. På trods af et bredt fælles politisk ønske i den retning er vi endnu ikke i mål. Venstre har under de netop afsluttede forhandlinger om SSA-reserven rejst problemstillingerne vedrørende tvang med et ønske om at prioritere midler til fornyede indsatser. Det ønske opnåede vi ikke politisk flertal for. Venstre er ærgerlige over, at lovforslaget her ikke adresserer de problemstillinger, som knytter sig til tvangstallene, og har derfor en forventning om, at når regeringen i januar 2022 fremlægger sit forslag til en ny 10-årsplan for psykiatrien, så vil problemstillingerne omkring nedbringelse af brugen af tvang i psykiatrien blive adresseret og behandlet med forslag til, hvordan vi får nedbragt tallene.

Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten

SF's og Enhedslistens medlemmer af udvalget imødekommer lovforslaget for at tage vigtige dele af psykiatrien op. SF og EL anerkender, at det er fine balancer at ramme i forhold til sikkerhed og personlig frihed, men at vi skal passe på ikke at gøre psykiatriske afdelinger til mere indgribende og mistænkeliggørende, end der er brug for. Med 10-årsplanen er det Enhedslistens og SF's ambition at tage fat hele vejen rundt, og dette lovforslag adresserer en mindre del.

I de kommende politiske forhandlinger om en 10-årsplan for psykiatrien ønsker EL og SF bl.a., at der sikres et særskilt spor for retspsykiatrien, hvor både sundhedsministeren, social- og ældreministeren og justitsministeren inddrages for at sikre sammenhæng og overensstemmelse mellem behov, indsatser og den fremadrettede retning.

Angående husordner på psykiatriske afdelinger:

SF og Enhedslisten anerkender intentionen om at ville styrke indlagte patienters retsstilling gennem forslag om lov om husordener på psykiatriske afdelinger, men mener ikke, at tilgangen i dette lovforslag er den rette. SF og EL ønsker ikke at ophæve husordener, som bør være tryghedsskabende og udformet lokalt med inddragelse af relevante parter, så de passer til den enkelte afdeling, patientsammensætning, personalets behov m.v., til at udgøre hjemmel for en række potentielt indgribende foranstaltninger. Den nødvendige hjemmel til nødvendige begrænsninger på de enkelte afdelinger bør i stedet sikres f.eks. i en særskilt paragraf med en godkendelsesordning og klare klagemuligheder og efterprøvelse i Patientklagenævnet. I Enhedslistens og SF's øjne bør husordener ikke kunne udgøre hjemmel til indgribende begrænsninger for indlagte patienter bredt set.

Angående sikkerhedskontroller i retspsykiatrien og særlige regler for personer anbragt i varetægtssurrogat:

SF og Enhedslisten anerkender behovet for at kunne gribe ind med særlige foranstaltninger i situationer, hvor der er behov herfor, men mener, at disse lovændringer resulterer i en generel mistænkeliggørelse af alle indlagte på de pågældende afdelinger uden den nødvendige individuelle vurdering og eventuelle mistanke om den enkelte patient. SF og EL mener, at sådanne ændringer bør ske i sammenhæng med de aktuelle forhandlinger om kriminalforsorgen, de samlede initiativer på baggrund af handleplanen vedrørende fangeflugter samt de kommende politiske forhandlinger om 10-årsplanen for psykiatrien. Herudover er SF og EL bekymrede for, at indførelsen af disse lovændringer uden tilførelse af ekstra ressourcer vil risikere at presse systemet yderligere, og kan betyde, at personaleressourcer går fra øvrige afsnit og patienter.

Angående det lægelige tilsyn i forbindelse med tvangsfikseringer:

Lovændringerne vedrørende det lægelige tilsyn i forbindelse med tvangsfikseringer er en forbedring af de nuværende regler, som SF og EL bakker op om. Det er dog vigtigt, at intentionen om, at nedbringe og minimere brugen af tvang, tydeligt fremgår, og SF og EL mener derfor, det er vigtigt, at tilsyn foretages mindst tre gange i døgnet, og at intervallerne højst må være efter 4, 10 og 10 timer fra tvangsfikseringens opstart.

Dansk Folkeparti

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget støtter lovforslaget med de dertil stillede ændringsforslag, som er med til at sikre øget kontrol. Det er vigtigt, at der sker en øget overvågning af personer, der er bæltefikseret, samt at vi sikrer personalets sikkerhed.

Dansk Folkeparti finder det vigtigt, at sikkerheden i retspsykiatrien ikke kun skærpes for personer, der er anbragt i varetægtssurrogat, men også personer med en foranstaltningsdom.

Med lovforslaget får overlæger adgang til uden mistanke at åbne post, visitere m.v. for personer i varetægtssurrogat.

Dansk Folkeparti bemærker, at de samme sikkerhedsmæssige problemstillinger også gør sig gældende for personer med en foranstaltningsdom, der ofte har alvorlig og bl.a. personfarlig kriminalitet bag sig. På den baggrund stiller Dansk Folkeparti ændringsforslag om, at den nye adgang for overlæger til at åbne post, visitere mv. uden mistanke for personer, der er anbragt i varetægtssurrogat, også skal gælde personer med en foranstaltningsdom.

Radikale Venstre

Radikale Venstres medlemmer af udvalget lægger vægt på, at grundlæggende proportionalitets- og mindstemiddelprincipper finder anvendelse, når lovens bestemmelser bliver udmøntet, og at lovforslaget fuldt og helt lever op til Danmarks menneskerettighedsforpligtigelse med de stramninger, loven indebærer.

Radikale Venstre lægger politisk og faglig vægt på fokus på at forebygge tvang. Dette er væsentligt at bemærke, særligt i forhold til Statsrevisorernes beretning fra 2020, som viser, at trods kontinuerligt arbejde med målsætningen for at

reducere tvang i psykiatrien i perioden 2014-20, er målsætningen ikke nået.

5. Ændringsforslag med bemærkninger

Ændringsforslag

Af et *mindretal* (SF og EL), tiltrådt af et *flertal* (S, V, DF, RV, KF og FG):

a

Ændringsforslag om deling af lovforslaget

1) Lovforslaget deles i to lovforslag med følgende titler og indhold:

A. »Forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien m.v. og sundhedsloven (Notatpligt for den faste vagt for bæltefikserede patienter, interval mellem lægelige vurderinger m.v.)« omfattende § 1, nr. 4-9, 12 og 14-21, og §§ 2-4.

B. »Forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien m.v. (Husordener på psykiatriske afdelinger, sikkerhedskontroller i retspsykiatrien, særlige regler for surrogatanbragte m.v.)« omfattende § 1, nr. 1-3, 10, 11 og 13, § 3 og § 4.

[Forslag om deling af lovforslaget]

b

Ændringsforslag til det under A nævnte forslag

Til § 1

2) I det under *nr. 4* foreslåede § 16, *stk. 2*, indsættes som 2. *pkt.*:

»Sundhedsministeren fastsætter nærmere regler om, hvor ofte den faste vagt skal observere patientens aktuelle tilstand, hvad vagten skal observere, og hvad vagten skal notere.«

[Udbygning af den faste vagts opgaver]

Af *sundhedsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af NB og LA):

3) Efter *nr. 9* indsættes som nyt nummer:

»01. I § 19 a, *stk. 5*, ændres »nr. 3« til: »nr. 4.«

[Lovteknisk ændring]

Til § 2

4) *Nr. 1* udgår, og i stedet indsættes:

»1. § 212 b som indsat ved lov nr. 1854 af 9. december 2020 ophæves.

01. Efter § 212 b indsættes:

»§ 212 c. Styrelsen for Patientklager foretager efter anmodning fra et udvalg, der er nedsat af Folketinget, en vurdering af lægeerklæringer, som er udfærdiget til brug for

behandlingen af sager om naturalisation. Anmodningen om vurdering fremsendes gennem Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Stk. 2. Styrelsen for Patientklager kan af sundhedspersoner, af private og af myndigheder afkræve enhver oplysning, som er nødvendig for styrelsens vurdering efter *stk. 1*.

Stk. 3. Styrelsen for Patientklager kan videregive sin vurdering efter *stk. 1* til Styrelsen for Patientsikkerhed, som kan anvende den modtagne vurdering til brug for sit tilsyn med sundhedspersoner og behandlingssteder.«

[Lovteknisk ændring]

Af et *mindretal* (DF), tiltrådt af et *mindretal* (V og KF):

c

Ændringsforslag til det under B nævnte forslag

Til § 1

5) I det under *nr. 13* foreslåede *kapitel 5 b* ændres *kapiteloverskriften* til:

»Særlige regler for personer anbragt i varetægtssurrogat og personer med en foranstaltningsdom.«

[Adgang for overlægen til uden mistanke at åbne post, visitere m.v. for personer med en foranstaltningsdom]

6) I det under *nr. 13* foreslåede *kapitel 5 b* indsættes i § 19 b efter »varetægtssurrogat« ordene: »og personer med en foranstaltningsdom«.

[Adgang for overlægen til uden mistanke at åbne post, visitere m.v. for personer med en foranstaltningsdom]

7) I det under *nr. 13* foreslåede *kapitel 5 b* indsættes i § 19 c, *stk. 1*, efter »varetægtssurrogat« ordene: »og personer med en foranstaltningsdom«, og efter »retskendelse« indsættes: »rutinemæssigt«.

[Adgang for overlægen til uden mistanke at åbne post, visitere m.v. for personer med en foranstaltningsdom]

Bemærkninger

Til nr. 1

Det foreslås at dele lovforslaget i to lovforslag (A og B).

Ændringsforslaget vil indebære, at den del af det fremsatte lovforslag, som vedrører husordner på psykiatriske afdelinger, sikkerhedskontroller i retspsykiatrien og særlige regler for personer anbragt i varetægtssurrogat, udskilles til lovforslaget nævnt under B, mens den øvrige del af det fremsatte lovforslag udskilles til lovforslaget nævnt under A.

Til nr. 2

Det fremgår af lovforslagets § 1, *nr. 4*, at »Den faste vagt skal udarbejde en objektiv beskrivelse af patientens aktuelle tilstand, mens patienten er tvangsfikseret med bælte.«

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at notatet vil skulle udarbejdes så ofte, som det vurderes relevant, forventeligt hver 30. – 60. minut.

Ændringsforslaget indebærer, at sundhedsministeren skal fastlægge klare retningslinjer for, hvor ofte den faste vagt skal observere, hvad vagten skal observere, og hvad vagten skal notere.

Det forudsættes herved, at det i retningslinjerne fastlægges, at notater skal foretages som minimum hvert 15. minut.

Dette er parallelt til bekendtgørelsen om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, hvorefter en indsat, der er tvangsfikseret, skal have en fast vagt, og der skal ske notat om tilsynet med den indsatte hvert kvarter.

Til nr. 3

Der er tale om en lovteknisk ændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 8, så henvisningen bliver korrekt. Der er således ikke tale om en indholdsmæssig ændring.

Til nr. 4

Der er alene tale om lovtekniske ændringer.

Ved lov nr. 1854 af 9. december 2020 blev der i sundhedsloven indsat en § 212 b, som vedrører Styrelsen for Patientklagers vurdering af lægeerklæringer på indfødsretsområdet. Samtidigt blev der ved § 1 i lov nr. 1855 af 9. december 2020 indsat en anden § 212 b i sundhedsloven, som er en myndighedsbestemmelse for Styrelsen for Patientklager.

Med lovforslagets § 2, nr. 1, foreslås lovtekniske justeringer af sundhedsloven som følge af, at Folketinget har vedtaget førnævnte samtidige ændringer af sundhedsloven, hvorved der i sundhedsloven blev indsat to § 212 b med forskellig ordlyd og indhold.

Med lovforslagets § 2, nr. 1, foreslås § 212 b, som indsat i sundhedsloven ved lov nr. 1854 ophævet og en ny § 212 c indsat i sundhedsloven.

Hensigten med lovforslaget er at sikre, at der fremover i sundhedsloven ikke gælder to § 212 b, men derimod en § 212 b og en § 212 c. Det er således hensigten, at § 212 b, som indsat i sundhedsloven ved § 1 i lov nr. 1855 af 9. december 2020 skal forblive § 212 b, mens indholdet af § 212 b, som indsat i sundhedsloven ved lov nr. 1854 af 9. december 2020, skal fastsættes i en § 212 c i sundhedsloven.

Sundhedsministeriet er blevet opmærksomt på, at de foreslåede ændringer af sundhedsloven af lovtekniske grunde ikke kan gennemføres ved én samtidig ændring, men at ændringerne skal foreslås ved to ændringer af sundhedsloven. Der er således af lovtekniske grunde behov for ændringer af lovforslagets § 2, der sikrer, at de tilsigtede ændringer af sundhedsloven foreslås lovteknisk korrekt.

Det foreslås derfor med ændringsforslag nr. 4, at lovforslagets § 2, nr. 1, udgår, og at indholdet heraf indsættes i to nye ændringsnumre i lovforslagets § 2.

Med det i ændringsforslag nr. 4 foreslåede nye nr. 1 i lovforslagets § 2 foreslås det, at § 212 b som indsat ved lov nr. 1854 af 9. december 2020 ophæves.

Ændringsforslaget vil medføre, at sundhedslovens § 212 b, som indsat ved lov nr. 1854 af 9. december 2020, foreslås ophævet med lovforslaget.

Den foreslåede ophævelse af sundhedslovens § 212 b, som indsat ved lov nr. 1854 af 9. december 2020 vil ikke

medføre ændringer af sundhedslovens § 212 b, som indsat ved § 1 i lov nr. 1855 af 9. december 2020. Sundhedslovens § 212 b, som indsat ved § 1 i lov nr. 1855 af 9. december 2020, vil således fortsat være gældende.

Med det i ændringsforslag nr. 4 foreslåede nye nr. 01 i lovforslagets § 2 foreslås det, at der efter § 212 b indsættes en § 212 c i sundhedsloven.

Den foreslåede § 212 c er identisk med både den gældende § 212 b i sundhedsloven, som indsat ved lov nr. 1854 af 9. december 2020, og med den § 212 c, som med lovforslagets § 2, nr. 1, foreslås indsat i sundhedsloven.

Til nr. 5-7

Som lovgivningen er nu, kan overlæger kun ved konkret mistanke få adgang til at åbne post, visitere for mv. personer med en foranstaltningsdom i retspsykiatrien. Med L 84 får overlægen adgang til uden mistanke at åbne post, visitere m.v. for personer i varetægtssurrogat. Men de samme sikkerhedsmæssige problemstillinger gør sig også gældende for personer med en foranstaltningsdom, der også har vist, at de kan begå bl.a. personfarlig kriminalitet m.v.

Ændringsforslagene indebærer, at den nye adgang til at åbne post, visitere m.v. også skal gælde personer med en foranstaltningsdom.

Det vil være enormt tidsbesparende for overlæger, såfremt der rutinemæssigt og uden krav om konkret mistanke kan iværksættes sikkerhedsmæssige tiltag over for personer med foranstaltningsdomme.

Det er de samme sikkerhedsmæssige hensyn, som gør sig gældende for personer med foranstaltningsdomme som med personer i varetægtssurrogat. Begge har vist, at de kan begå bl.a. personfarlig kriminalitet m.v.

Det vil øge friheden for og behandlingen af retspsykiatriske patienter, såfremt overlægen – udover at få mere tid til at fokusere på behandlingen – får mulighed for at iværksætte fortløbende sikkerhedsmæssige tiltag såsom visitation m.v. i stedet for løbende at skulle bruge tid og kræfter på enkeltstående sikkerhedstiltag ved konkret mistanke. Dette skyldes, at overlægen vil være mere tilbøjelig til at give visse retspsykiatriske patienter, der udviser fremgang under og er imødekommende over for behandlingen, større frihed under indlæggelsen.

6. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 11. november 2021 og var til 1. behandling den 18. november 2021. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Sundhedsudvalget.

Oversigt over lovforslagets sagsforløb og dokumenter

Lovforslaget og dokumenterne i forbindelse med udvalgsbehandlingen kan læses under lovforslaget på Folketingets hjemmeside www.ft.dk.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høringssvar

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og sundhedsministeren sendte den 31. august 2021 dette udkast til udvalget, jf. SUU alm. del – 554 (folketingsåret 2021-21). Den 11. november 2021 sendte sundhedsministeren høringssvarene og et høringsnotat til udvalget.

Bilag

Under udvalgsarbejdet er der omdelt 6 bilag på lovforslaget.

Teknisk gennemgang

Sundhedsministeren har den 14. december 2021 over for udvalget foretaget en teknisk gennemgang af lovforslaget.

Annette Lind (S) Birgitte Vind (S) Kim Aas (S) Camilla Fabricius (S) nfmd. Daniel Toft Jakobsen (S) Kasper Roug (S)

Julie Skovsby (S) Lennart Damsbo-Andersen (S) Rasmus Horn Langhoff (S) Kirsten Normann Andersen (SF)

Trine Torp (SF) Christina Thorholm (RV) Lotte Rod (RV) Peder Hvelplund (EL) Pernille Skipper (EL)

Susanne Zimmer (FG) Jane Heitmann (V) fmd. Anne Honoré Østergaard (V) Hans Andersen (V) Martin Geertsen (V)

Marlene Ambo-Rasmussen (V) Sophie Løhde (V) Liselott Blixt (DF) Karina Adsbøl (DF) Mette Hjermind Dencker (DF)

Jens Henrik Thulesen Dahl (DF) Per Larsen (KF) Lars Boje Mathiesen (NB) Henrik Dahl (LA)

Alternativet, Kristendemokraterne, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	49	Frie Grønne, Danmarks Nye Venstrefløjsparti (FG)	3
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	39	Alternativet (ALT)	1
Dansk Folkeparti (DF)	16	Kristendemokraterne (KD)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	15	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Radikale Venstre (RV)	14	Siumut (SIU)	1
Enhedslisten (EL)	13	Sambandsflokkurin (SP)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	12	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Nye Borgerlige (NB)	4	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	5
Liberal Alliance (LA)	3		

Spørgsmål

Udvalget har under udvalgsarbejdet stillet 9 spørgsmål til sundhedsministeren og 2 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som ministrene har besvaret, på nær spørgsmål 11, som forventes besvaret inden 2. behandling.

Samrådspørgsmål

Udvalget har stillet 2 spørgsmål til sundhedsministeren til mundtlig besvarelse, som denne har besvaret i et lukket samråd den 14. december 2021.